

המהלל בפה עמו OR המהלל בפי עמו

One letter in one word of ברוך שאמר has caused a wealth of Torah scholarship. Should the ברכה within ברוך שאמר read המהלל בפי עמו or המהלל בפה עמו? Many of you have unknowingly taken sides on this issue. Your synagogue may have recently replaced the RCA De Sola Pool סידור with the RCA Artscroll סידור. In doing so, your synagogue agreed to recite המהלל בפה עמו in place of המהלל בפי עמו. You might want to check the סידור you are holding to see where you stand on this issue.

Artscroll has a very solid basis for its position that the ברכה of ברוך שאמר should read המהלל בפה עמו. In the same comment of the משנה ברורה in 'ס"ק א' that we examined last week, the משנה ברורה continues:

ברוך שאמר... ונכון לאומרו מעומד ואפילו ביחיד. ואוחז ב' ציצית שלפניו בשעת אמירת ב"ש ולאחר גמר ב"ש ינשקם. בפה עמו בסגול. בתשבחות בחירק.

Artscroll is following the lead of the משנה ברורה who was following the מגן אברהם.

The ancient סידורים including the סדר רב עמרם גאון, the רמב"ם, the מחזור ויטרי, the רוקה and the אבודרהם present the ברכה of ברוך שאמר as המהלל בפי עמו. After the era of the אר"י the ברכה of ברוך שאמר as המהלל בפה עמו begins to appear in many editions of the סידור. This is how the ערוך הרב explains the switch to בפה עמו.

סימן נא, ב, טז—יש לומר ברוך שאמר בניגון ובנעימה כי הוא שיר נאה ונחמד; ותקנוהו אנשי כנסת הגדולה על ידי אגרת שנפלה מן השמים ומצאוהו כתוב בו ויש בה פ"ז תיבות וסימנך ראשו כתם פ"ז וקבלו לאמרו מעומד אפילו ביחיד; ועל פי הסוד יש לומר בפה עמו ולא בפי עמו.

What is the dispute between the positions? Those who hold that the ברכה should read המהלל בפה עמו believe that the words of ברוך שאמר were authored by אנשי כנסת הגדולה from a note that dropped from the heavens. They discovered that the note contained 87 (פ"ז) words. They connected the number of words in ברוך שאמר to the פסוק in שיר השירים which contains the words פ"ז ראשו כתם פ"ז. As a result of that link, they determined that ברוך שאמר should be the lead-in to פסוקי דזמרה. They further discovered that if the word בפי is changed to the word בפה, which in גמטריא also equals 87 (פ"ז), a message can then be conveyed to the רבוננו של עולם that we understand why the רבוננו של עולם arranged that the note be dropped from the heavens.

Despite that mystical interpretation, many סידורים continued to print the ברוך of ברכה as שומר עמו for a simple reason. It follows the rules of דקדוק. The word בפי is a contraction representing two words: בפה של. The word בפי as a contraction fits into the meaning of the ברכה; in English: “in the mouth of His nation”. The word בפה, in contrast, means “in the mouth.” The words “in the mouth” appear to be connected with that which preceded it; i.e. המהלל; translated as: praised by mouth. The word עמו would then appear to be connected to what follows it; i.e. משובח; translated: “His nation is Praiseworthy.” The סידור עבודת ישראל expresses his displeasure with the change :

ומה שאמור במגן אברהם לאורח חיים סימן נא' שיש לומר בפה שהוא בגמטריא פ"ז אין משגיחין בגמטריות שנגד דקדוק הלשון.

who in the 1600's compiled what he hoped would be a grammatically correct סידור had a much stronger criticism (Editor's Note: notice the puns):

ושמעתי פי תהפוכת מדקדקים דקדוקי עניות שדורשים לגנאי ואומרים בכאן בפה עמו ונותנים טעם לפגם כי בפ"ה בגמטריא פ"ז לרמוז למספר התיבות של ברוך שאמר ודבריהם עקשות פה לא ידעו ענין הסמוך והמוכרת ולפי דבריהם היה צריך להוסיף מלת של ותהיינה אז פ"ח תיבות בברוך שאמר והוא להם פ"ח יקוש והאמת הפח נשבר ואנחנו נמלטנו. וכבר כתב הבית יוסף באורח חיים ס' נו' שאין לשנות ממטבע שטבעו חכמים בשביל שום דרשה.

Professor Naftali Weider in an article entitled: תיקונים בנוסח התפלה בהשפעת לשונות in his book: התגבשות נוסח התפלה במזרח ובמערב relates that he discovered ברוך שאמר of ברכה in which the אר"י dating earlier than the era of the סידורים written as המהלל בפה עמו. Those סידורים did not refer to the גמטריא of פ"ז nor did the number of words in their versions of ברוך שאמר equal 87. He further found that in those same סידורים wherever the word בפי appeared, it had been changed to בפה, including in the פיוט of קל ארון, תפלת שבת.

This is his explanation for the changes: אני מציע שהנימוק להימנעות ממלת "בפי" נעוץ בעובדה, שמלת פ"י משמשת בצרפתית ובגרמניה העתיקה (ואף בלשונות אחרות) ביטוי של גנאי המביע בוז וזלזול, ולפרקים אף מלווה ביריקה. ביטוי גנאי זו בהקשר עם הקב"ה יש בו משום פגיעה בכבוד השם.

That the word בפי was a derogatory word is found in a comment made by the מגן אברהם: אורח חיים ס' צח'— כתוב בספר הגן לבטל מחשבה רעה בשעת התפלה יאמר ג"פ פי פי פי ואח"כ ירוק ג"פ ולא ירוק לגמרי אך בדרך נחת והלשון תהא בין שפתים בשעת הרקיקה ובודאי תלך המחשבה עכ"ל ואינו נ"ל לעשות זה בתוך תפלת י"ח דהוי הפסק ומי יודע אם רפואה בדיקה היא.

It is ironic that the מגן אברהם who supports the change from בפי to בפה because of a never recognized the connection made by Professor Weider 350 years later.

TRANSLATION OF SOURCES

משנה ברורה סימן נא' ס"ק א' -It is correct to recite Baruch Sh'Amar while standing even when praying alone.. One should hold two groups of Tzitzit while reciting it. After finishing Baruch Sh'Amar, one should kiss the tzitzit. The word "Ba Peh" should be written with a Segol. The word "BaTishbachot" with a Chirik.

שלחן ערוך הרב סימן נא', ב', טז' -One should recite Baruch Sh'Amar with a tune and a melody because it is a beautiful and sweet song . The Great Assembly authored it by way of a note that had dropped from Heaven and they found the words of Baruch Sh'Amar written upon it. And it has 87 words which we associate with the verse "Rosho Kessem Poz." It became the rule that it should be recited while standing even if recited while praying alone. By way of a secret communication, we learned to recite the bracha with the word "BaPeh Amo" and not "B'Fi Amo."

סידור עבודת ישראל -Concerning that which the Magen Avrohom stated in Orach Chaim Section 51 that one should say "Ba'Peh" with represents the number 87 in gematria, we do not pay attention to a gematria when the results of the gematria contradict rules of Hebrew grammar.

רבי שבתאי סופר -I heard sounds of perversity from those who are pedantic about matters and who incorrectly interpret and then say "Be'Peh Amo". They give a false justification because the word "BaPeh" in gematria represents the number 87 which they see as a connection to the number of words in Baruch Sh'Amar. Their words demonstrate crookedness of the mouth. They do not know the grammatical rules of adjoining. According to their position, the prayer should have included the word "of" but then there would be 88 words in Baruch Sh'Amar which would then spell their downfall. Their interpretation would be then disproved and we would be relieved of it. The Beth Yosef had already written in Orach Chaim Section 56 that it is not proper to change the words chosen by Chazal because of an interpretation.

תיקונים בנוסח התפלה בהשפעת לשונות לועזיות - (Changes that Entered the Nusach of the prayer under the influence of non-Hebrew Words)- I suggest that the reason to avoid the word "BiPhi" is grounded in the fact that the word "Fi" in French and Old German (and in other languages as well) was a word that represented dishonor and contempt and on occasion was associated with spitting. Using a word of dishonor such as that in connection with G-d was seen as an affront to the honor of G-d.

מגן אברהם אורח חיים סי' צה' -It is written in the book Ha'Gan that in order to eliminate bad thoughts while praying, a person should say three times Fi, Fi, Fi and then spit three

times but not to spit wholeheartedly but to do it gently while keeping his tongue between his lips while spitting. Certainly the bad thoughts would then depart. I do not agree with the suggestion of the Ha'Gan to act in that manner while praying Shmona Esrei because it would create a break and do we really know that the such action has the intended result.